

KİTAP TAHLİLLERİ

Yeni Yayınlar

Dr. Ruşen KELEŞ

- I. Prof. Kemal Ahmet ARÛ, **Yayalar, Taşıtları: Şehir Dokusunda Yeni Ulaştırma Düzenleri**, İstanbul Teknik Üniversitesi Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul, 1965, 15 + 219 sayfa

Nüfusun ve motorlu taşıt sayısının büyük bir hızla çoğalması şehirlerimizde, yayalarla taşıtların ilişkilerinin düzenlenmesini, önemli konulardan biri durumuna getirmiş bulunuyor. Bu nedenle, özellikle büyük şehirlerde, yaya trafiğinin taşıt trafiğinden ayrılması, hiç değilse yoğun yerleşme bölgelerinde bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır. Bu alanda yapılmış olan çalışmalardan, teorik safhayı geçip uygulamaya ulaşanlar da olmuştur. Prof. Arû'nun bu yeni eserinde, bu önemli konu yetkiyle ele alınmakta, yerli ve yabancı ülkelerden örneklerle aydınlatılmağa çalışılmaktadır. Eserdeki çeşitli Türk şehirleriyle ve yabancı ve özellikle Avrupa ülkeleri şehirleri ilgili 300 kadar resim, grafik, plân da yer almış bulunmaktadır.

Türkçe, İngilizce ve Almanca önsözleri bulunan eser üç bölümden meydana geliyor. Birinci bölümde, insanın hayatında şehrin rolü, taşıt geçmeyen mekânlar, yürüme eylemi ve şehir merkezlerinin durumu gibi konular incelenmektedir.

İkinci bölümün konusu, mevcut şehirlere yeni ulaştırma düzenlerinin getirilmesidir. Burada, ulaştırmanın insan hayatındaki rolü de alınmakta, gelişmiş ülkelerin motorlaşma endeksleri incelenmekte, trafik kazalarının ulaştırma düzenleriyle olan ilişkisi kurulmaktadır. Yazara göre, bir şehirde trafik, karakterlerine göre ayrılmalı ve şebekenin dokusu, yolların değerlerine göre değiştiril-

melidir. Her ulaştırma çeşidinin karakterine göre ayrı bir yol yüksekliği kabul edilmeli, şehirlerin çok hareketli ticaret merkezleri, transit trafikten mutlaka kurtarılmalıdır. Yazar, daha sonra yaya- larla taşıtların birarada olmasının doğurduğu sonuçlara dikkati çek- mekte ve arkatlı yolların, değişik düzlem uygulanmasının, galeri ve pasajların, yeraltı yaya geçitlerinin bu amaçla düşünülmüş çözüm yolları olduğunu belirtmektedir. Yeni ulaştırma düzenlerinin kurul- masında, şehir merkezlerine verilecek yeni şekiller yanında, yaya yolları bakımından da getirilmesi gerekli geçici ve sürekli sınırla- malara değinen Prof. Arû, şehir merkezinde bir yayalar bölgesi bu- lunmasının önemini, şehir merkezinin yeniden düzenlemesinde ne gibi noktaların gözönünde tutulması gerektiği belirtmekte ve bun- ların uygulanmış örneklerini göstermektedir.

Kitabın üçüncü bölümü, yeni şehir kuruluşlarında ulaştırma kurallarına ayrılmış bulunmaktadır. Burada yeni şehir kuruluşla- rında yayalar ve taşıtlar için ayrı ayrı sistemler teklif edilmekte, şehirlerin, taşıtlardan çok yayalara hizmet eden organik birimler olarak plânlandığı örnekler gösterilmektedir. Vardığı pratik sonuç- lar ve çözüm yolları ile bu kitap sadece fizikî plânlama konusu ile meşgul olanlara değil, fakat şehir yönetiminden sorumlu olanlara da fayda sağlayacak bir niteliktedir.

II. Dr. Ayten Çetiner, **Türkiye'de İmar Plânlama Eylemleri ve Dayanması Gereken Bilimsel Kurallar**, İstanbul Teknik Üniversite- si Mimarlık Fakültesi Yayınları, İstanbul 1965, VII + 116 sayfa.

Türkiye'de mahallî ölçüde yapılan plânlama çalışmaları ile il- gili bu monografi, şehirlerimizin düzenli bir gelişmesini sağlamak amacıyla yapılan imar plânlarının hazırlanış ve uygulanış durum- larını inceleyen bir araştırmaya dayanmaktadır.

Üç bölümden meydana gelen kitabın, ilk bölümünde, genellik- le plânlama anlayışı üzerinde durulmakta ve burada, plânlama kav- ramının mahiyetine, plânlama zorunluluğu meselesine yer verilmek- tedir. Bu bölümde, ayrıca, şehircilikte plânlama anlayışının ne ol- duğu, bu çeşit plânlamayı nasıl bir örgütün gerçekleştirebileceği, ve uygulanan plânlama tekniğinin çeşitli safhaları da ele alınmaktadır.

Türkiye'deki son otuz beş yıl içindeki imar plânlama faaliyetle- rini araştıran ikinci bölüm, yazarın bu konuda yapmış olduğu araş- tırmanın yöntemine ve sonuçlarına ayrılmıştır. Burada, imâr plân- larının sosyal ve ekonomik etkenlerle bağlantıları araştırmaktadır. İlk olarak, nüfus büyüklüğü ile plânlar arasındaki bağlantılar araş-

tırılmakta, şehirleşme oluşumunun plânlamaya etkisi incelenmektedir. Ekonomik etkenler kesiminde ise, komünlerin ekonomik yapıları üzerinde durulmakta, devlet ve belediye gelirleri arasındaki ilişkiler, belediye bütçelerinin imâr faaliyetlerine ayrılan miktarları, merkezî idarenin bu alandaki yardımları, belediyelerin arsa politikaları inceleme konusu yapılmaktadır. Dr. Çetiner, bu bölümü, belediyelerin, plânların uygulanmasında karşılaştıkları güçlükler ve teknik eleman durumlarıyla sonuçlandırmaktadır.

Son bölümde, Türkiye için bir mahallî plânlama anlayışına varmağa çalışan yazar mahallî ve ulusal plânlar arasındaki sosyal ve ekonomik bağlantılar kurma gereğine işaret etmekte, araştırmanın, teknik personel durumununun, maddî imkânların, koordinasyon gereğinin önemini belirtmeğe çalışmaktadır. Büyük bir emek sarfedilmiş olduğu izlenimini veren bu eserde, araştırmaya esas olan 33 sorulu soru kâğıdının sağladığı bilgilerden hepsinin kullanılmış olmadığı izlenimi uyanmaktadır.

Dr. Ruşen Keleş